

Антикорупційний та економічний потенціал е-послуг: 2020-2021

Травень 2022

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

За підтримки Швейцарії

Фонд
Східна
Європа

EGAP

Цей звіт є результатом продовження комплексної роботи над оцінкою результатів імплементації реформ, спрямованих на підвищення ефективності процесів функціонування органів державної влади у рамках цифровізації адміністративних послуг. У звіті представлено розрахунки економічного та антикорупційного ефектів від запровадження електронних публічних послуг в Україні. Метою було показати, скільки часу та коштів зекономили користувачі завдяки можливості отримати послугу без відвідування державних органів та без залучення посередників, а також як онлайн-формат надання послуг вплинув на рівень корупції. Оцінку ефекту проведено за 15 напрямками щодо 67 послуг включно з підвидами. Звіт був підготовлений Офісом ефективного регулювання (BRDO) за підтримки програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» EGAP, що фінансується Швейцарською агенцією з розвитку та співробітництва та реалізується Фондом Східна Європа.

Автори:

**ЮЛІЯ КОРНЄЄВА,
ОЛЕКСАНДР ДМИТРУК,
ЮЛІЯ МОСКАЛЕНКО,
ЯНІНА ДОБРОВОЛЬСЬКА**

Керівник проєкту:

ОЛЬГА КРАВЦОВА

Інформація та погляди, наведені в цьому звіті, належать авторам та не мають сприйматися як офіційна позиція Міністерства цифрової трансформації України. Міністерство не гарантує точності даних, що наведені в публікації. Ні Міністерство, ні будь-хто, хто діє від імені Міністерства, не може нести відповідальності за використання інформації, що міститься в цій публікації.

(с) 2022 — Офіс ефективного регулювання

ВСТУП

Запровадження електронного формату надання адміністративних послуг сприяє поліпшенню життя населення, адже дозволяє значно економити ресурси (час та гроші), необхідні для отримання послуги. Переваги для бізнесу також очевидні – спрощення та пришвидшення певних процедур, а також зменшення додаткових витрат, які зазвичай супроводжували офлайн-процедуру. Окрім того, цифровізація у сфері надання адміністративних послуг сприяє зростанню довіри до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, адже автоматизація процесів значною мірою допомагає уникнути корупційних ризиків, можливих лише при особистому спілкуванні в офлайн-форматі.

Відповідно до Статі 1 Закону України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI¹, адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або здійснення обов'язків такої особи відповідно до закону. У статті 9 Законом передбачена можливість отримання адміністративної послуги в електронній формі з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, зокрема через інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування.

У свою чергу, цифровізація процесу надання адміністративних послуг сприяє реалізації державної політики у відповідній сфері, яка базується на таких принципах як:

- відкритість та прозорість;
- оперативність та своєчасність;
- доступність інформації про надання адміністративних послуг;
- раціональна мінімізація кількості документів та процедурних дій, що вимагаються для отримання адміністративних послуг;
- неупередженість та справедливість; доступність та зручність для суб'єктів звернень (стаття 4 Закону «Про адміністративні послуги»).

Згідно із Законом України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» від 15.07.2021. № 1689-IX², електронна публічна послуга визначена як послуга, що надається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, які перебувають в їх управлінні, зокрема адміністративна послуга (зокрема в автоматичному режимі), яка надається з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем на підставі заяви (звернення, запиту), поданої в електронній формі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем (зокрема з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг), або без подання такої заяви (звернення, запиту).

У 2020 році Офіс ефективного регулювання опублікував Звіт³ щодо результату першої комплексної спроби розрахунків економічного та антикорупційного ефектів від запровадження електронних публічних послуг в Україні. Дослідження показало, наскільки запровадження 7 електронних послуг допомогло громадянам та підприємцям зекономити

1 Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>

2 Закон України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» від 15.07.2021. № 1689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20/ed20210715>

3 Антикоруційний та економічний потенціал е-послуг: аналітичний звіт. Київ : Офіс ефективного регулювання (BRDO), TAPAS, EGAP, 2020. 106 с. URL: <https://tapas.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/Economic-and-anti-corruption-impact-of-eServices-ENG.pdf>

час, кошти та уникнути корупції. У рамках нового дослідження експертами Офісу було оцінено вже 67 електронних послуг за 15 напрямками.

Зокрема, здійснено оцінку ефекту в таких сферах:

1. «Малятко» (комплексна послуга 10 в 1):

- 1) державна реєстрація народження;
- 2) визначення походження дитини;
- 3) реєстрація в Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків;
- 4) присвоєння дитині унікального номера запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (УНЗР);
- 5) визначення належності дитини до громадянства України;
- 6) реєстрація місця проживання дитини;
- 7) призначення допомоги багатодітним сім'ям;
- 8) внесення інформації про дитину до Реєстру пацієнтів;
- 9) оформлення посвідчень батьків та дитини з багатодітної сім'ї (оцінка потенціалу);
- 10) призначення допомоги при народженні.

Призначення допомоги при народженні дитини (оцінка ефекту запровадження електронної послуги на порталі e-services.msp.gov).

2. Послуги ДРАЦС:

- 1) анулювання актових записів цивільного стану;
- 2) видача витягу з Державного реєстру актів цивільного стану громадян;
- 3) внесення змін до актових записів цивільного стану та поновлення актових записів цивільного стану;
- 4) державна реєстрація зміни імені;
- 5) державна реєстрація шлюбу;
- 6) державна реєстрація розірвання шлюбу;
- 7) повторна видача свідоцтва про державну реєстрацію акту цивільного стану
- 8) державна реєстрація смерті.

Е-Смерть (оцінка потенціалу)

3. Е-Лікарняні (оцінка потенціалу)

4. Декларація з сімейним лікарем

5. Субсидія

6. Пенсія

7. Реєстрація місця проживання

8. Реєстрація авто (оцінка потенціалу)

9. Заміна посвідчення водія :

- 1) обмін посвідчення водія в разі зміни персональних даних;
- 2) заміна посвідчення водія, виданого особі вперше, після закінчення строку його дії;
- 3) отримання посвідчення водія замість втраченого, викраденого або пошкодженого.

10. Будівництво:

- 1) повідомлення про початок підготовчих робіт;
- 2) повідомлення про початок будівельних робіт на підставі будпаспорта;
- 3) повідомлення про початок будівельних робіт СС1;
- 4) декларація про готовність об'єкта до експлуатації на підставі будпаспорта;
- 5) дозвіл на виконання будівельних робіт;
- 6) внесення змін у дозвіл на виконання будівельних робіт;
- 7) анулювання дозволу на виконання будівельних робіт;
- 8) сертифікат про прийняття об'єкта в експлуатацію.

11. Реєстрація, внесення змін та припинення ФОП:

- 1) державна реєстрація фізичної особи-підприємця (ФОП);
- 2) державна реєстрація фізичної особи підприємцем у автоматичному режимі;
- 3) державна реєстрація змін до відомостей про фізичну особу-підприємця, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- 4) державна реєстрація припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця за її рішенням.

12. Послуги для підприємців:

- 1) державна реєстрація створення та переходу товариства з обмеженою відповідальністю на підставі модельного статуту;
- 2) подання повідомлення про використання або про відмову від використання єдиного рахунка;
- 3) реєстрація платником єдиного податку;
- 4) реєстрація платником податку на додану вартість;
- 5) видача ліцензії на право оптової торгівлі алкогольними напоями;
- 6) видача ліцензії на роздрібну торгівлю тютюновими виробами;
- 7) видача ліцензії на роздрібну торгівлю алкогольними напоями;
- 8) видача ліцензії на право оптової торгівлі тютюновими виробами;
- 9) видача ліцензії на оптову торгівлю паливом (за відсутності місць оптової торгівлі паливом);
- 10) видача ліцензії на зберігання пального (виключно для потреб власного споживання чи промислової переробки);
- 11) видача ліцензії на оптову торгівлю рідинами, що використовуються в електронних сигаретах;
- 12) видача ліцензії на роздрібну торгівлю рідинами, що використовуються в електронних сигаретах;
- 13) видача довідки про внесення місця зберігання алкогольних напоїв та тютюнових

- виробів до Єдиного державного реєстру місць зберігання;
- 14) реєстрація реєстратора розрахункових операцій та програмного реєстратора розрахункових операцій, а також пошуку фіскального чека;
 - 15) пошук фіскального чека;
 - 16) повідомлення про прийняття працівника (працівників) на роботу;
 - 17) реєстрація декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки;
 - 18) подання інформації про попит на робочу силу (вакансії);
 - 19) державна реєстрація потужностей операторів ринку харчових продуктів;
 - 20) реєстрація декларації відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань охорони праці;
 - 21) видача дозволу на початок виконання робіт підвищеної небезпеки та початок експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;
 - 22) відкриття банківського рахунка.

13. Декларація відповідності вимогам пожежної безпеки

14. Ліцензування послуг з автоперевезень:

- 1) видача ліцензії на послуги з автоперевезень пасажирів та вантажів;
- 2) розширення ліцензії на послуги з автоперевезень пасажирів та вантажів;
- 3) повідомлення про зміну даних перевізника.

15. Дозвіл на спеціальне водокористування :

- 1) отримання дозволу на спеціальне водокористування;
- 2) анулювання дозволу на спеціальне водокористування.

1. МЕТОДОЛОГІЯ

Інтенсифікація зусиль уряду у напрямку імплементації реформ, зокрема пов'язаних із підвищенням ефективності процесів функціонування органів державної влади, потребує використання адекватних інструментів та критеріїв їх оцінки. Оскільки моніторинг є важливою передумовою аналізу прогресу у реалізації поставлених цілей, експертами Офісу ефективного регулювання було розроблено методику для оцінки результатів запровадження електронних адміністративних послуг в Україні. Очікуваний ефект від впровадження електронних сервісів запропоновано оцінити за двома основними напрямками – зниження корупційної складової та економія ресурсів користувачів.

1. Економічний ефект

Згідно з рекомендаціями ОЕСР, розрахунок економічного ефекту як наслідку зниження адміністративного тиску проводився за допомогою методики Standard cost model (SCM)⁴. Оскільки методика SCM розроблена для розрахунку вартості дотримання регуляторних вимог, для відповідності оцінки антикорупційного та економічного потенціалу е-послуг інструментарій було адаптовано під потреби завдання.

Повна методика розрізняє декілька видів витрат: **прямі фінансові витрати**, **довгострокові структурні витрати** (структурні ефекти) та **витрати на дотримання нормативних вимог**.

Прямі фінансові витрати є результатом прямого зобов'язання суб'єкта господарювання сплатити певну грошову суму компетентному органу. Такі витрати є обов'язковими та містять адміністративні збори, податки тощо. Наприклад, плата за подачу заявки на отримання дозволу належить до прямих фінансових витрат. Оскільки прямі фінансові витрати належать до обов'язкових платежів, тобто мають бути сплачені незалежно від формату подання заявки та способу отримання адміністративної послуги (онлайн чи офлайн), даний вид витрат не буде враховано у розрахунках.

Витрати на дотримання охоплюють всі витрати, пов'язані з дотриманням регулювання, за винятком прямих фінансових витрат і довгострокових структурних витрат. У контексті Стандартної моделі витрат їх розділено на непрямі фінансові витрати (істотні витрати на дотримання вимог) та адміністративні витрати.

Структурні ефекти – витрати, які виникають внаслідок впливу системного ризику, відповідно, відбуваються зрушення у секторальній структурі економіки та зрештою загальної ефективності функціонування економічної системи. Ідеться про, наприклад, значну зміну попиту чи пропозиції на ринку чи навіть про появу або зникнення ринку взагалі.

4 International Standard Cost Model Manual / OECD. URL: <https://www.oecd.org/regreform/regulatory-policy/34227698.pdf>

Отже, оскільки дослідження не передбачає аналіз необхідності отримувати відповідну адміністративну послугу в цілому, передбачається виключно проведення порівняння способів їх надання. Відповідно, оцінка не враховує витрати, які обов'язково виникають під час отримання адміністративної послуги – прямі фінансові витрати, суттєві матеріальні витрати та довгострокові структурні ефекти.

Натомість, методика оцінки економічного та антикорупційного ефектів від запровадження електронних публічних послуг в Україні ґрунтується на проведенні та співставленні розрахунків щодо додаткових необов'язкових витрат (час, гроші), які понесли користувачі послуг окремо для двох форматів – офлайн та онлайн.

Для обрахунку економічного ефекту від впровадження електронного формату надання послуг в аналізі необхідно враховувати усі супутні додаткові витрати, які можна згрупувати за трьома основними напрямками:

- витрати на оплату праці персоналу у розрізі оцінки часу, витраченого для отримання послуги (для онлайн та офлайн форматів);
- додаткові матеріальні витрати, такі як транспортні видатки чи витрати, пов'язані із нотаріальним оформленням довіреностей для представлення інтересів у органах державної влади, що можуть виникати у процесі отримання послуги (переважно характерні для офлайн-формату);
- вартість додаткових зовнішніх послуг, що виникають у випадку залучення посередників (зазвичай характерні для офлайн-формату).

Найбільш актуальну інформацію щодо розміру супутніх витрат можна отримати в узагальненому вигляді шляхом безпосереднього опитування користувачів послуг обох форматів, це ж стосується й інформації щодо тривалості процедури, тому саме цей спосіб було обрано як пріоритетний для проведення дослідження.

Розрахунки проводилися для двох випадків — стара (паперова) процедура та нова (електронна). Різниця між витратами на реалізацію обох процедур і відображає економічний ефект. Під час моделювання економічного ефекту враховано два сценарії: потенційний (як було б, якби всі потенційні користувачі перейшли на електронну процедуру) та реальний (беруться до уваги тільки користувачі, які зараз користуються онлайн-процедурою). Економічний ефект розраховано виходячи з врахування вартості усіх витрат для користувачів різних форматів послуг із урахуванням частоти їх використання.

На першому етапі оцінки економічного ефекту впровадження електронного формату надання адміністративних послуг розраховується різниця усіх додаткових витрат, які несуть споживачі послуг онлайн та офлайн форматів: 1) різниця у тривалості процедури, виражена у грошовому еквіваленті; 2) різниця у витратах на посередників у випадку їх залучення до процесу отримання послуги; 3) різниця у додаткових матеріальних витратах, які можуть виникнути у процесі отримання послуги (транспортні видатки, витрати на ксерокопії певних документів, витрати на нотаріусів тощо). *На наступному етапі обраховуються загальні потенційні витрати для офлайн та онлайн форматів надання послуг, за умови, що усі користувачі використовували б один із можливих форматів.* Маючи грошову оцінку диференціалу видатків користувачів різних форматів послуг, обраховується загальна економія – *потенційна*, що ґрунтується на припущенні, що всі користувачі використовуватимуть онлайн-формат, та *реальна*, що враховує фактичну кількість наданих онлайн послуг. На останньому етапі проводиться порівняльна оцінка відносної економії від запровадження електронного формату надання адміністративних послуг – *потенційної*, що ґрунтується на потенційній загальній економії, та *поточної*, що враховує поточну загальну економію.

2. Антикорупційний ефект

Для вивчення антикорупційного ефекту було обрано прямі методи вимірювання із залученням безпосередніх користувачів, які можуть надати найбільш актуальну та цінну інформацію. Проведення опитування – досить трудомісткий, але й більш надійний спосіб вимірювання вигоди від запровадження електронних адміністративних послуг. За аналогією до розрахунку економічного ефекту розраховано економію витрат користувачів на хабарях під час отримання адміністративних послуг. Різниця між витратами за різних форматів відображатиме грошовий антикорупційний ефект.

На першому етапі розраховано розмір середніх витрат на хабарі для обох форматів отримання адміністративної послуги (за умови отримання повідомлення від респондентів про виникнення корупційної ситуації). Для оцінки враховано ймовірність виникнення корупційної ситуації, яка розраховується як частка користувачів серед опитаних респондентів, що повідомили про вимогу надати хабар. Оцінка антикорупційного ефекту потребує розрахунку загальних потенційних витрат на хабарі для обох форматів надання послуг. Загальна економія внаслідок впливу антикорупційного ефекту від запровадження електронних послуг розраховується як потенційна (якби всі користувачі перейшли у онлайн-формат отримання послуг) та реальна (враховує фактичну кількість користувачів онлайн-формату). На останньому етапі проведено порівняльну оцінку відносної економії на хабарях від запровадження електронного формату надання адміністративних послуг – потенційної, що ґрунтуватиметься на потенційній загальній економії, та поточної, що враховуватиме поточну загальну економію.

Даними для розрахунків є результати опитування користувачів у межах загальної анкети, яка використовується і для оцінки економічного ефекту. Анкета містить окремий блок запитань про корупційну складову. Для більш повного розкриття теми інформацію щодо сум хабарів, отриману з опитувань, було доповнено даними з відкритих джерел.

Отже, базові відомості було отримано внаслідок проведення опитування респондентів, з метою визначення такого:

- 1) Чи були залучені спеціалізовані компанії-посередники та розмір їх комісії?
- 2) Скільки часу було витрачено на отримання послуг?
- 3) Чи понесли користувачі послуг додаткові матеріальні витрати, наприклад транспортні видатки?
- 4) Чи мала місце при отриманні послуги корупційна складова?
- 5) Визначення розміру неформальних платежів.

3. Дані

Дані про кількість наданих послуг було отримано від первинних розпорядників інформації. У деяких випадках статистику було отримано шляхом оброблення реєстрів.

Під час комплексного дослідження було опитано 1817 респондентів шляхом:

- 1) проведення телефонного опитування;
- 2) публікації анкети на сайті та в соціальних мережах;
- 3) розсилки анкети безпосередньо на електронну пошту користувачів.

Деталізація опрацьованих анкет наведена у табл. 1.3.1.

Таблиця 1.3.1. Респонденти за послугами та форматами⁵

	ОНЛАЙН	ОФЛАЙН	ЗАГАЛОМ
єМалятко	119	86	205
Призначення допомоги при народженні дитини (портал e-services.msp.gov)	68	70	138
Послуги ДРАЦС	28		
Е-Смерть (оцінка потенціалу)	0	78	106
Е-Лікарняні	4	10	14
Декларація з сімейним лікарем (оцінка потенціалу)	0	51	51
Субсидія	2	8	10
Пенсія	2	11	13
Реєстрація місця проживання	10	19	29
Реєстрація авто (вторинне) (оцінка потенціалу)	0	9	9
Заміна посвідчення водія	12	12	24
Будівництво	206	139	345
Реєстрація, внесення змін та припинення ФОП	63	60	123
Послуги для підприємців	74	87	161
Декларація відповідності вимогам пожежної безпеки	66	57	123
Ліцензування послуг з автоперевезень	97	126	223
Дозвіл на спеціальне водокористування	40	203	243
РАЗОМ	791	1026	1817

Окремі послуги, що аналізуються в даному дослідженні, спрямовані на забезпечення потреб юридичних осіб, представників суттєвого за розмірами бізнесу. Опитування таких респондентів здебільшого ускладнене небажанням розкривати інформацію, яка може нанести шкоду репутації або негативно вплинути на економічну діяльність. За таких умов під час підготовки опитування нами був використаний метод експертних анонімних інтерв'ю для отримання кількісних та якісних характеристик щодо додаткових витрат та фактів корупції. У відборі експертів ми опиралися на чіткі критерії:

- підтверджений досвід роботи у сфері предмету дослідження не менше 5 років за період з 2010 до 2021 й доступ до інформації щодо предмету дослідження;
- експерт обіймав керівну посаду в компанії або інституції і мав безпосередньо опікуватися й мати доступ до інформації про предмет дослідження не менше 3 років починаючи з 2015 року;
- експерта рекомендували представники профільних організацій та асоціацій.

Лише за наявності 2-х з 3-х критеріїв результати експертного опитування нами бралися як основа для аналізу. Експертні інтерв'ю проводилися також із гарантуванням анонімності.

Інформація щодо розміру хабарів була доповнена даними з повідомлень у засобах масової інформації щодо зафіксованих випадків корупції під час надання відповідних

⁵ Комплексне опитування проводилося у чотири етапи: 1) липень-грудень 2019; 2) березень 2020; 3) жовтень-листопад 2021; 4) січень 2022.

адміністративних послуг. Водночас, до уваги брали лише повідомлення з посиланням на правоохоронні органи. Крім того, для отримання додаткової інформації були проведені консультації з експертами державних міністерств та відомств, які надають досліджувані послуги, – зокрема, Державної служби з безпеки на транспорті, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Державного агентства водних ресурсів, Державної архітектурно-будівельної інспекції, Міністерства соціальної політики та Міністерства юстиції.

EGAP

ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

1. Економічний ефект за 2020 рік

Потенційний економічний ефект від запровадження електронних адміністративних послуг в Україні становить понад **7,5 млрд** грн за **2020 рік**. В абсолютному вимірі економія часу оцінюється у понад **12,4 тис** людино-років на рік. Відсоткове співвідношення розподілу економічного ефекту у 2020 році за сферами наведено на рис. 2.1.

Е-ПОСЛУГИ: РОЗПОДІЛ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ (2020)

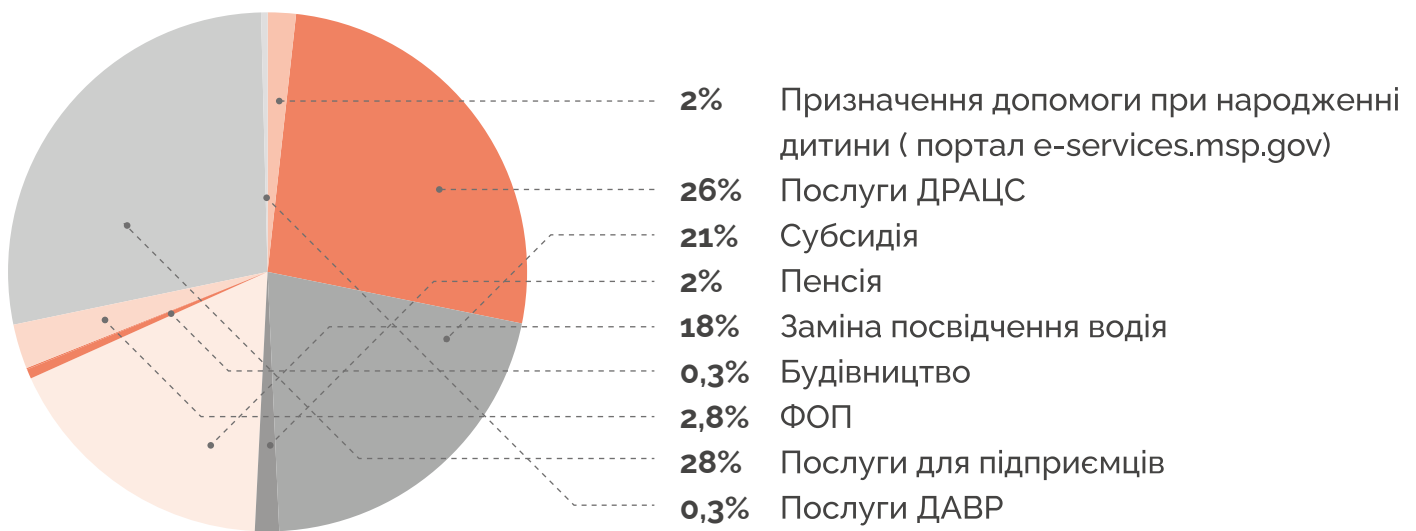

Рис. 2.1. Розподіл потенційної економії від впровадження електронних послуг за сферами у 2020 році

Джерело: розрахунки BRDO

У грошовому вимірі розподіл потенційної економії від впровадження електронних послуг за досліджуваними сферами, якби всі користувачі використовували б виключно онлайн-формат, наведено у першому стовпчику табл. 2.1. Поточний рівень користування онлайн-послугами наразі не дає змогу отримати більшість цієї економії. Реальна економія в 6,4 разів менша — **1,2 млрд** грн на рік. Деталізація поточного економічного ефекту за сферами наведена у другому стовпчику табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна економія від впровадження електронних послуг за 2020 рік (грн)

	ПОТЕНЦІЙНА	ПОТОЧНА
єМалятко	124 657 136	2 532 215
Призначення допомоги при народженні дитини (портал e-services.msp.gov)	132 884 850	17 829 007
Послуги ДРАЦС	1 943 457 798	10 843 480
Субсидія	1 575 394 843	11 056 136
Пенсія	107 180 005	10 520 407
Заміна посвідчення водія	1 331 870 170	79 451 858
Будівництво	21 421 541	3 832 022
ФОП	208 890 404	84 362 417
Послуги для підприємців	2 056 816 843	947 229 235
Декларація відповідності вимогам пожежної безпеки (ДСНС)	1 812 381	440 194
Ліцензування послуг з автоперевезень	7 349 673	3 733 866
Послуги ДАВР	19 417 088	944 438
РАЗОМ	7 531 152 731	1 172 775 274

Джерело: розрахунки експертів BRDO

Відносна економія відображає, яка частка витрат офлайн-формату зникає внаслідок впровадження електронних адміністративних послуг (див. рис. 2.2). Потенційна відносна економія виникала б у випадку повної відмови від «паперових» послуг. Натомість практична відносна економія відображає, яку частку витрат споживачі змогли уникнути, користуючись електронними послугами.

Е-ПОСЛУГИ: ВІДНОСНА ЕКОНОМІЯ (2020)

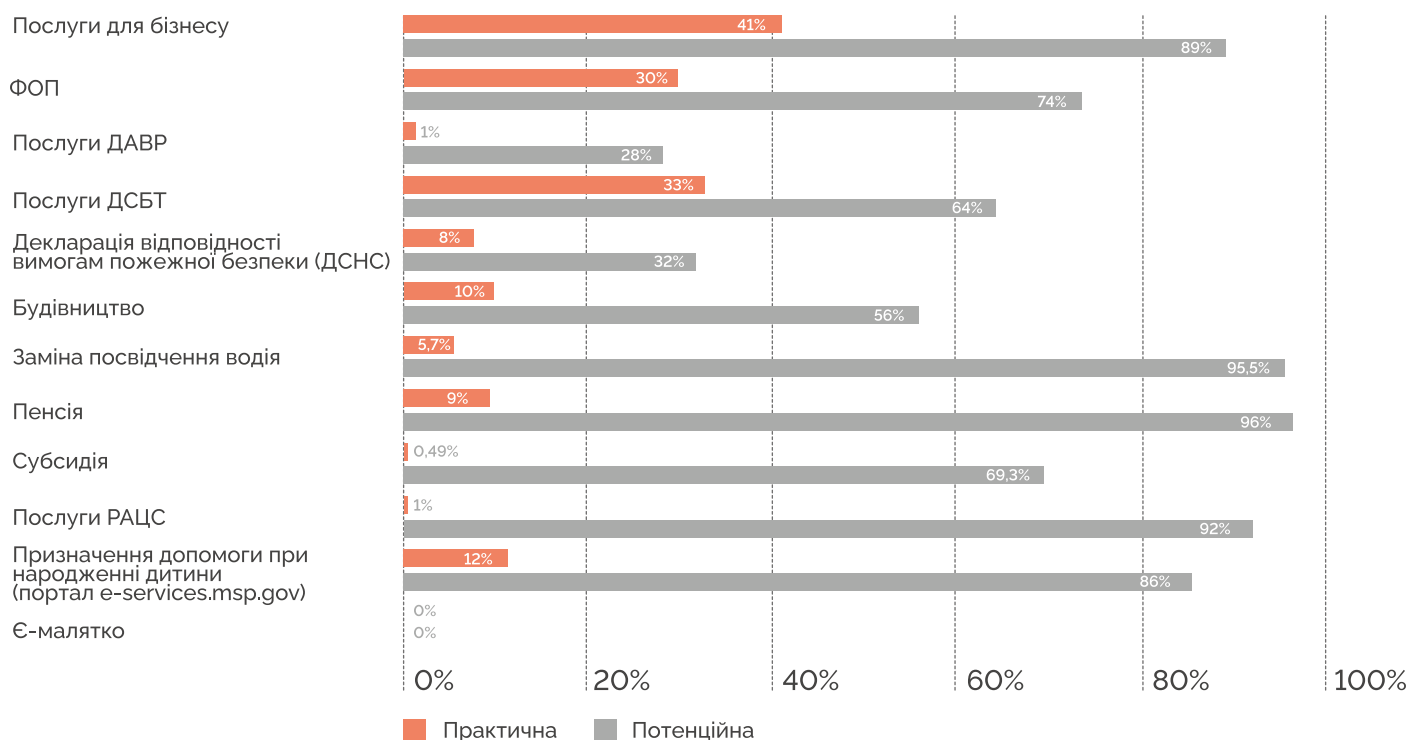

Рис. 2.2. Е-послуги: відносна економія за 2020 рік

Джерело: розрахунки BRDO

2. Економічний ефект за 2021

Результати опитувань та подальших розрахунків дають можливість говорити про значний економічний ефект від впровадження електронних адміністративних послуг в Україні. Потенційний економічний ефект від запровадження таких послуг становить понад **34,3 млрд** грн на рік. Навіть якщо припустити, що здебільшого економія часу не буде монетизована, економія часу – самодостатня перевага. В абсолютному вимірі це економія понад **48 тис** людино-років на рік. Відсоткове співвідношення розподілу економічного ефекту за сферами наведено на рис. 2.3.

Е-ПОСЛУГИ: РОЗПОДІЛ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ (2021)

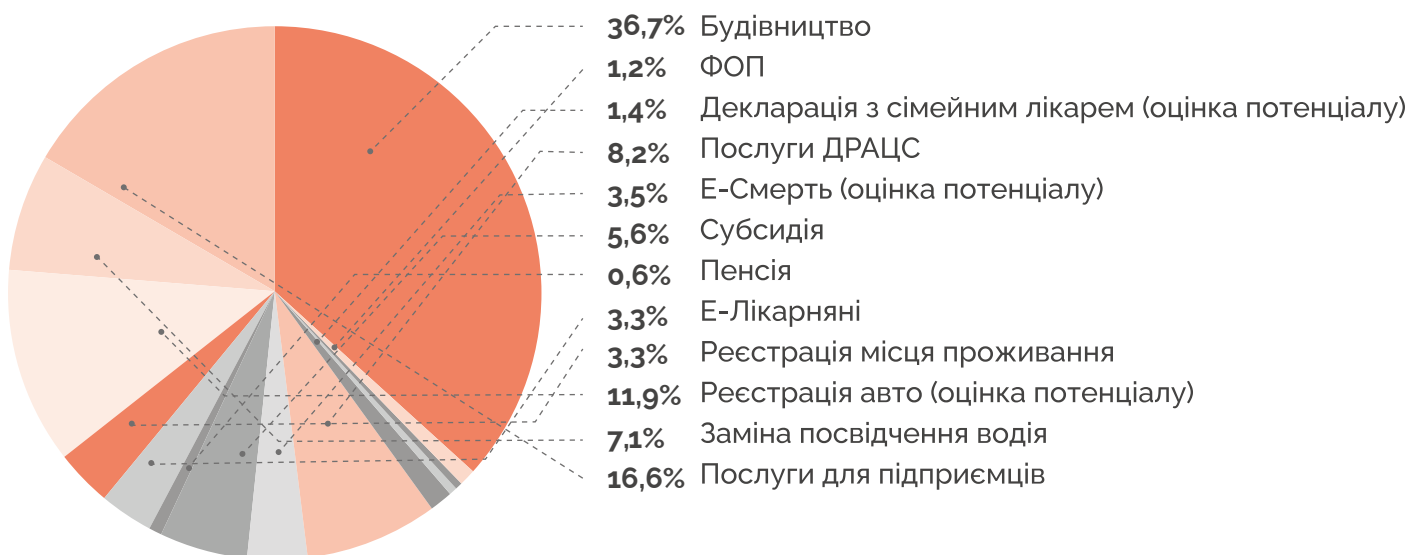

Рис. 2.3. Розподіл потенційної економії від впровадження електронних послуг за сферами у 2021 році

Джерело: розрахунки BRDO

У грошовому вимірі розподіл потенційної економії від впровадження електронних послуг за досліджуваними сферами, якби всі користувачі використовували б виключно онлайн формат, наведено у першому стовпчику табл. 2.2. Поточний рівень користування онлайн-послугами наразі не дає змогу отримати більшість цієї економії. Реальна економія в 3 рази менша – **13,5 млрд грн** на рік. Деталізація поточного економічного ефекту за сферами наведена у другому стовпчику табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Загальна економія від впровадження електронних послуг за 2021 рік (грн)

	ПОТЕНЦІЙНА	ПОТОЧНА
єМалятко	205 794 210	32 496 675
Призначення допомоги при народженні дитини (портал e-services.msp.gov)	65 300 312	13 532 954
Послуги ДРАЦС ⁶	1 446 383 117	30 021 957
Е-Смерть (оцінка потенціалу)	1 471 201 756	-
Е-Лікарняні	1 365 126 869	747 262 591
Декларація з сімейним лікарем (оцінка потенціалу)	588 699 951	
Субсидія	766 926 849	25 168 425
Пенсія	134 675 859	29 171 802
Реєстрація місця проживання	1 376 644 414	2 083 444
Реєстрація авто (вторинне) (оцінка потенціалу)	4 947 684 397	0
Заміна посвідчення водія	1 607 290 665	110 975 514
Будівництво	15 200 740 292	9697414436
ФОП	302 525 540	169 577 931
Послуги для підприємців	4 816 961 377	2 591 989 022
Декларація відповідності вимогам пожежної безпеки (ДСНС)	2 397 025	458 655
Ліцензування послуг з автоперевезень	8 855 180	7 391 622
Послуги ДАВР	24 881 679	1 126 836
РАЗОМ	34 332 089 494	13 458 671 863

Джерело: розрахунки експертів BRDO

Розподіл відносної економії від впровадження електронних адміністративних послуг за 2021 рік, яка ідентифікує частку витрат, яку споживачі змогли уникнути, користуючись електронним форматом (практична економія), та частку витрат, яку споживачі могли б уникнути за умови повної відмови від «паперового» формату надання послуг, відображено на рис. 2.4.

⁶ Задля уникнення ефекту дублювання потенційна економія від впровадження електронних послуг ДРАЦС наведена за виключенням реєстрації смерті, потенціал якої враховано окремо у «Є-смерть». Поточна економія враховує всі послуги, які фактично надані РАЦС, включно із реєстрацією смерті.

Е-ПОСЛУГИ: ВІДНОСНА ЕКОНОМІЯ (2021)

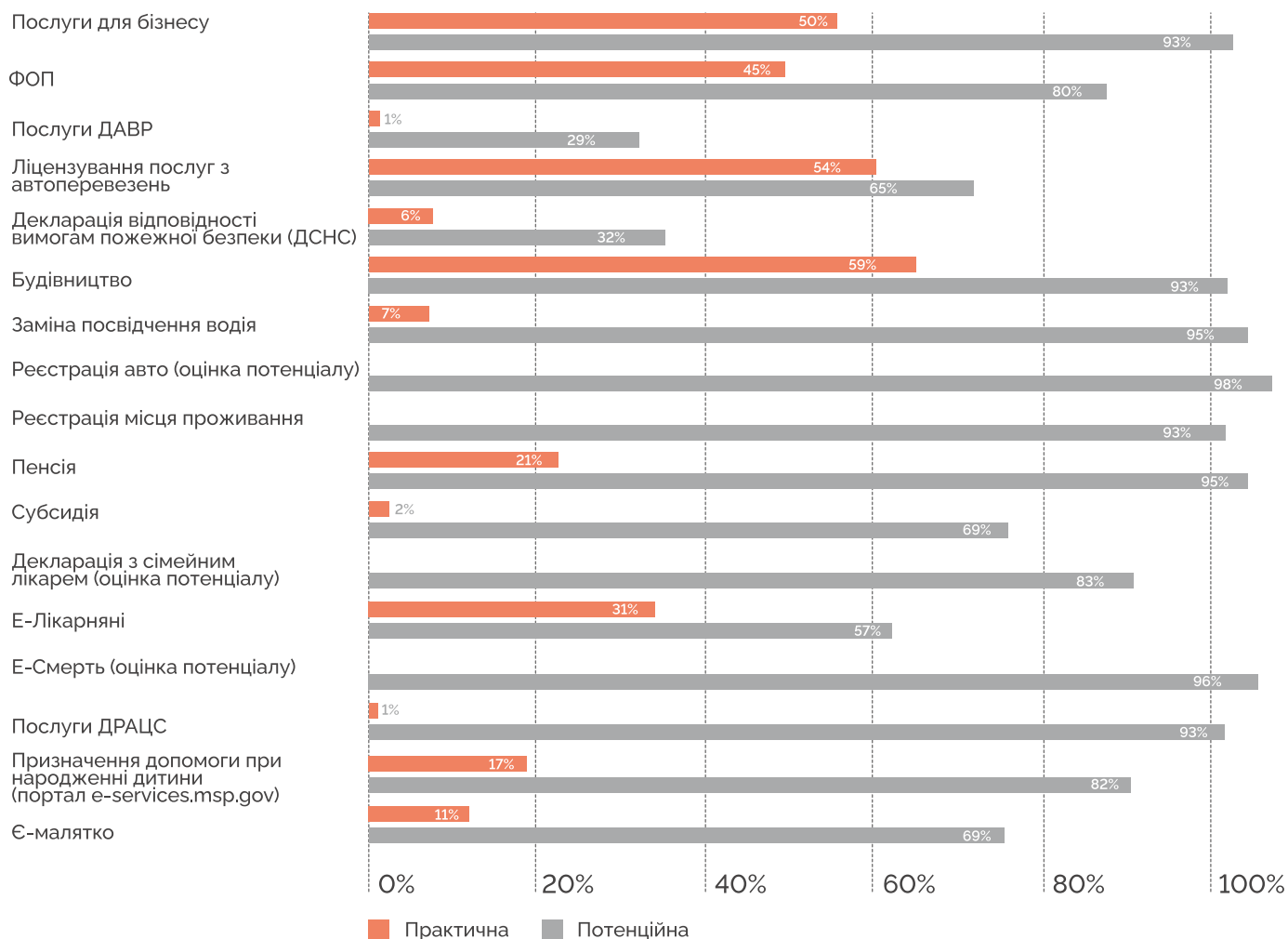

Рис. 2.4. Е-послуги: відносна економія за 2021 рік

Джерело: розрахунки BRDO

3. Кумулятивний економічний ефект за 2020-2021 роки

Потенційний економічний ефект від запровадження електронних адміністративних послуг в Україні оцінюється у майже **42 млрд** грн за 2020-2021 роки. Так було б, якби всі користувалися лише онлайн-форматом. Поточний рівень користування онлайн-послугами наразі не дає змогу отримати більшість цієї економії. Реальна економія практично в 3 рази менша - **14,7** млрд грн за 2020-2021 роки. В абсолютному вимірі поточна економія часу складає близько **58,6 тис** людино-років, натомість реальна - **20,5 тис.** (див. рис. 2.5).

ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ЗА 2020-2021

Рис. 2.5. Е-послуги: кумулятивний економічний ефект за 2021 рік

Джерело: розрахунки BRDO

Разом із активним запровадженням нових електронних послуг та зростанням популярності серед користувачів електронного формату, збільшується і економічний ефект. Так реальна економія зросла **з 1,17 млрд у 2020 році до 13,5 млрд грн у 2021 році**, тобто у понад 11 разів (див. рис. 2.6). Одне тільки запровадження електронного формату отримання послуг у сфері будівництва щодо об'єктів з середнім/значним класами наслідків дозволило отримати додаткову економію у **9,6 млрд грн на рік**.

РЕАЛЬНА ЕКОНОМІЯ ВІД ФАКТИЧНО НАДАНИХ ЕЛЕКТРОННИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

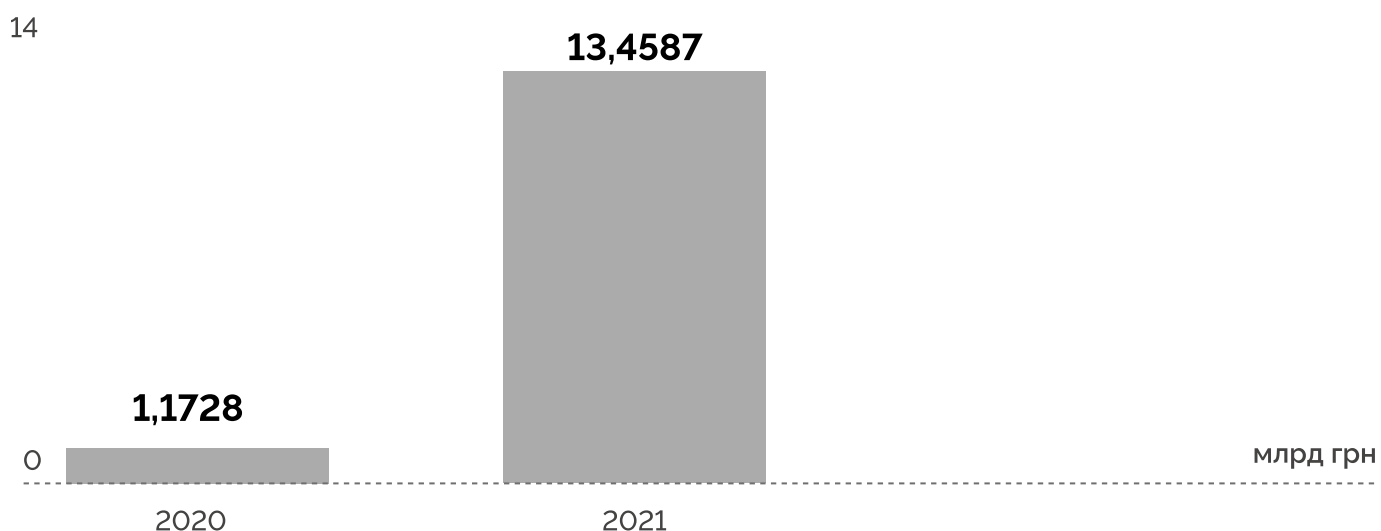

Рис. 2.6. Е-послуги: реальна економія за 2020-2021 роки

Джерело: розрахунки BRDO

Відсоткове співвідношення розподілу економічного ефекту за сферами наведено на рис. 2.7.

Е-ПОСЛУГИ: РОЗПОДІЛ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ 2020-2021

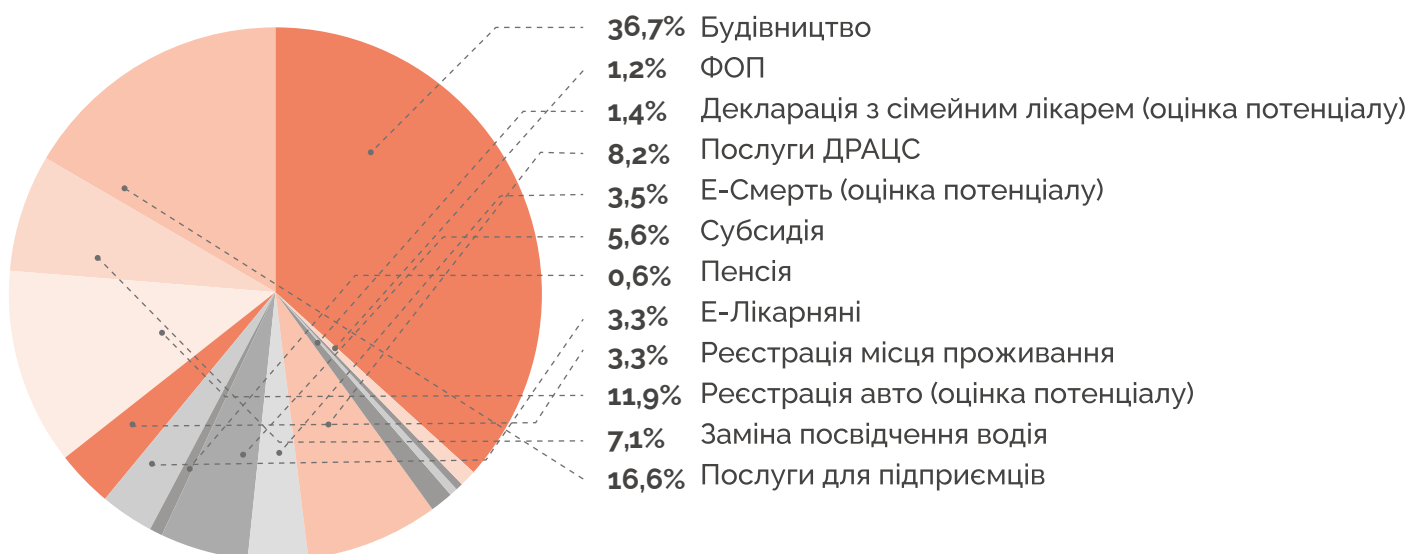

Рис. 2.7. Розподіл потенційної економії від впровадження електронних послуг за сферами за 2020-2021 роки

Джерело: розрахунки BRDO

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ ЕФЕКТ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

1. Антикорупційний ефект за 2020 рік

Маючи дані про частоту та суми хабарів, ми розрахували економію на хабарях унаслідок переходу на онлайн-формат. Загальна потенційна економія за всіма послугами складає **762** млн грн, реальна – **113** млн грн (або 14,7% від «корупційних» витрат офлайн-формату). Відсоткове співвідношення розподілу антикорупційного ефекту за сферами наведено на рис. 3.1.

Е-ПОСЛУГИ: РОЗПОДІЛ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЕФЕКТУ (2020)

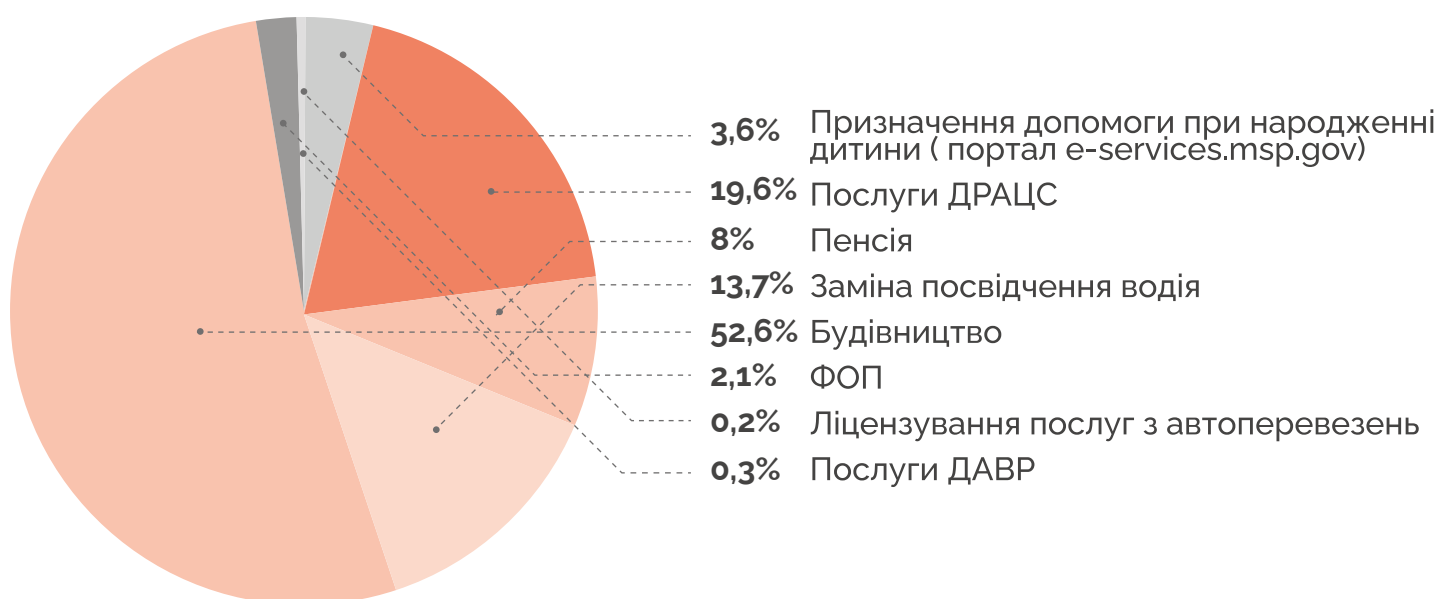

Рис. 3.1. Е-послуги: розподіл антикорупційного ефекту у 2020 році

Джерело: розрахунки BRDO

У грошовому вимірі розподіл потенційного антикорупційного ефекту від впровадження електронних послуг за досліджуваними сферами, якби всі користувачі використовували б виключно онлайн формат, наведено у першому стовпчику табл. 3.1. Поточний рівень користування онлайн-послугами наразі не дає змогу отримати більшість цієї економії на хабарях. Реальна економія в 6,7 разів менша – **близько 113** млн грн **у 2020 році**. Деталізація поточного економічного ефекту за сферами наведена у другому стовпчику табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Загальна економія на хабарях від впровадження електронних послуг за 2020 рік (грн)

	ПОТЕНЦІЙНА	ПОТОЧНА
Призначення допомоги при народженні дитини (портал e-services.msp.gov)	27 604 312	3 703 639
Послуги ДРАЦС	149 374 790	11 010 210
Пенсія	60 797 416	5 967 658
Заміна посвідчення водія ⁷	104 330 520	6 223 770
Будівництво	400 329 788	80 001 009
ФОП	15 891 750	5 608 313
Ліцензування послуг з автоперевезень	1 495 127	347 057
Послуги ДАВР	1 950 575	94 875
РАЗОМ	761 774 278	112 956 530

Джерело: розрахунки експертів BRDO

2. Антикорупційний ефект за 2021 рік

Маючи дані про частоту та суми хабарів, ми розрахували економію на хабарях унаслідок переходу на онлайн-формат. Загальна потенційна економія за всіма послугами становить **понад 5,3 млрд грн** (або 45% від «корупційних» витрат офлайн-формату), реальна — **1,55 млрд грн** (або 13,2% від «корупційних» витрат офлайн-формату). Відсоткове співвідношення розподілу антикорупційного ефекту за сферами наведено на рис.13.2.

Е-ПОСЛУГИ: РОЗПОДІЛ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЕФЕКТУ (2021)

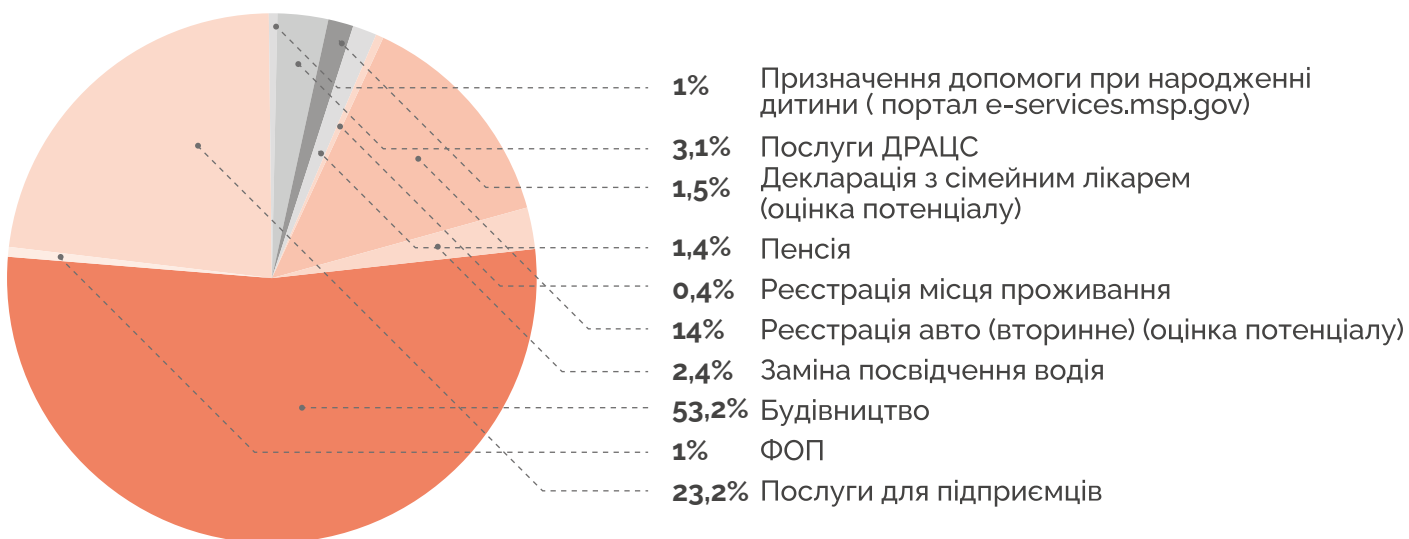

Рис. 3.2. Е-послуги: розподіл антикорупційного ефекту у 2021 році

Джерело: розрахунки BRDO

⁷ Через налагоджену систему акредитованих осіб, які офіційно надають посередницькі послуги у сфері, рівень корупції незначний. У межах нашого аналізу ми розглядали виключно випадки, коли корупційні дії можна розглядати як незначні, що виникають з метою «обходу правил» – скорочення строків надання послуг або вчинення дій від імені замовника без офіційного доручення на представництво інтересів. Але корупція, зазвичай, виникає під час незаконних операцій, які вже мають прямі ознаки злочину (обмін водійського посвідчення при наявності правопорушень, перереєстрація авто з підробленими номерами агрегатів тощо). Такі корупційні дії нами не аналізувалися.

У грошовому вимірі розподіл потенційного антикорупційного ефекту від впровадження електронних послуг за досліджуваними сферами, якби всі користувачі використовували б виключно онлайн формат, наведено у першому стовпчику табл. 3.2. Поточний рівень користування онлайн-послугами наразі не дає змогу отримати більшість цієї економії на хабарях. Реальна економія у 3,4 рази менша – **1,55 млрд грн**. Деталізація поточного економічного ефекту за сферами наведена у другому стовпчику табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Загальна економія на хабарях від впровадження електронних послуг за 2021 рік (грн)

	ПОТЕНЦІЙНА	ПОТОЧНА
Призначення допомоги при народженні дитини (портал e-services.msp.gov)	13 539 751	2 806 002
Послуги ДРАЦС	166 277 779	11 187 607
Декларація з сімейним лікарем (оцінка потенціалу)	79 634 077	-
Пенсія	75 834 386	16 426 297
Реєстрація місця проживання	21 140 827	31 995
Реєстрація авто (вторинне) (оцінка потенціалу)	740 682 000	-
Заміна посвідчення водія ⁸	124 688 970	8 609 160
Будівництво	2 813 397 706	1 506 304 962
ФОП	18 890 400	8 104 600
Послуги для підприємців (Видача ліцензії на роздрібну торгівлю алкогольними напоями)	1 226 640 525	-
Ліцензування послуг з автоперевезень	1 105 603	652 233
Послуги ДАВР	2 173 875	98 450
РАЗОМ	5 284 005 899	1 554 221 306

Джерело: розрахунки експертів BRDO

3. Кумулятивний антикорупційний ефект за 2020-2021 роки

Загальна потенційна економія на хабарях за 2020-2021 роки унаслідок переходу на онлайн-формат за всіма послугами становить **понад 6 млрд грн**. Реальна економія, що відображає антикорупційний ефект від фактично наданих електронних послуг за досліджуваними сферами, у 3,6 разів менша - **1,67 млрд грн** (див. рис. 3.3).

⁸ Через налагоджену систему акредитованих осіб, які офіційно надають посередницькі послуги у сфері, рівень корупції незначний. У межах нашого аналізу ми розглядали виключно випадки, коли корупційні дії можна розглядати як незначні, що які виникають з метою «обходу правил» – скорочення строків надання послуг або вчинення дій від імені замовника без офіційного доручення на представництво інтересів. Але корупція, зазвичай, виникає при незаконних операціях, які вже мають прямі ознаки злочину (обмін водійського посвідчення при наявності правопорушень, перереєстрація авто з підробленими номерами агрегатів тощо). Такі корупційні дії нами не аналізувалися.

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ ЕФЕКТ ЗА 2020-2021 РОКИ

Рис. 3.3. Е-послуги: кумулятивний антикорупційний ефект за 2020-2021 роки

Джерело: розрахунки BRDO

Внаслідок зростання популярності онлайн формату отримання адміністративних послуг, а також розширення переліку доступних послуг у електронному форматі поточна реальна економія на хабарах збільшилася з **113 млн грн у 2020 році до 1,55 млрд грн у 2021 році**. (див. рис. 3.

ПОТОЧНА ЕКОНОМІЯ НА ХАБАРАХ ЗА 2020-2021 РОКИ (РЕАЛЬНИЙ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ ЕФЕКТ)

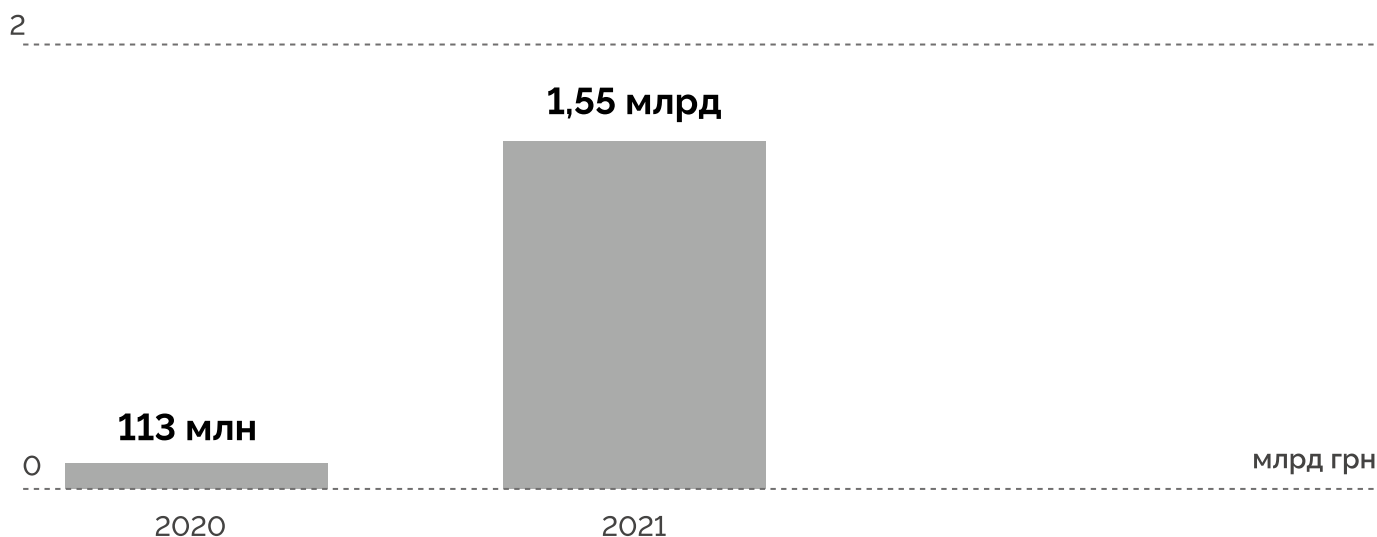

Рис. 3.4. Е-послуги: поточний антикорупційний ефект за 2020-2021 роки

Джерело: розрахунки BRDO

Відсоткове співвідношення розподілу кумулятивного антикорупційного ефекту за сферами наведено на рис. 3.5.

Е-ПОСЛУГИ: РОЗПОДІЛ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЕФЕКТУ (2020-2021)

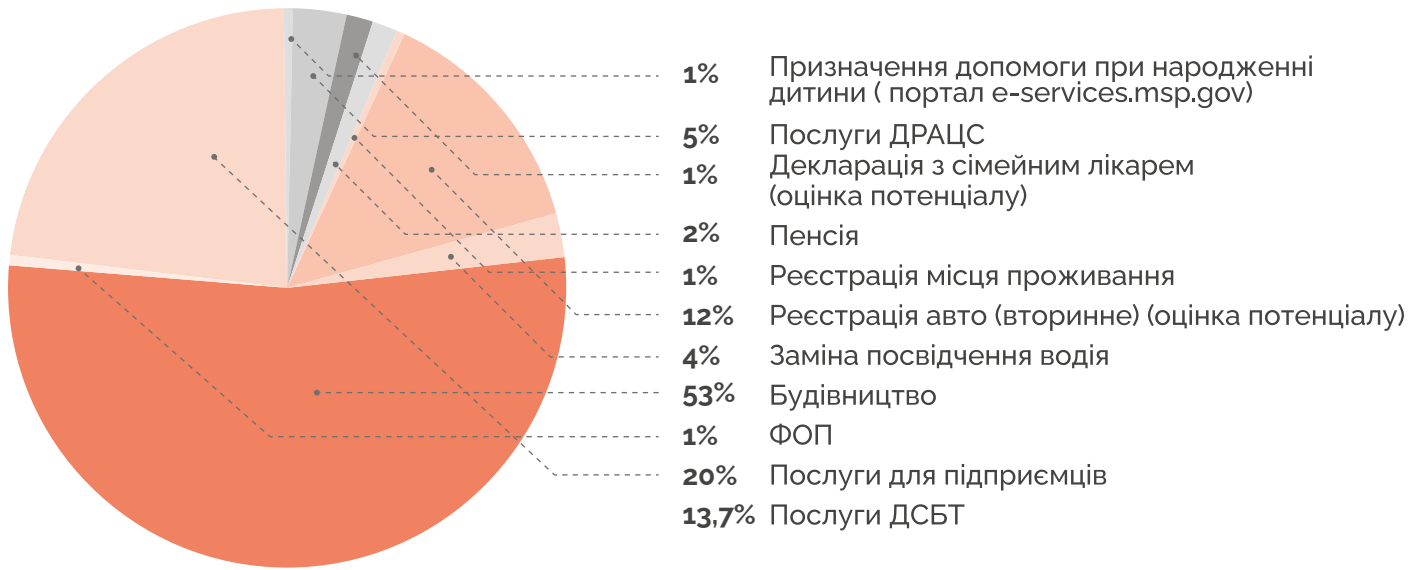

Рис. 3.5. Е-послуги: розподіл антикорупційного ефекту за 2020-2021 роки
Джерело: розрахунки BRDO